

ΜΙΡΕΛΛΑ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

λόγω τιμής

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ

ΜΙΡΕΛΛΑ ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

λόγω τιμής

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΤΣΑΚΙΡΟΓΛΟΥ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 473

Μιρέλλα Παπαϊκονόμου, *Λόγω τιμής*

Αφηγηματική απόδοση: Βασίλης Τσακίρογλου

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Διορθώσεις: Νάντια Κουτσοουρούμπα

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Φιλμ, μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση

Copyright © Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη) και

Μιρέλλα Παπαϊκονόμου, Αθήνα, 2019

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2019

Κ.Ε.Τ. Γ372 Κ.Ε.Π. 805/19

ISBN 978-960-16-8442-0

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

*χρώμα δεν αλλάζουνε τα μάτια
μόνο τρόπο να κοιτάνε*

Όταν ο Ψηλός ανασήκωσε το ένα από τα βλέφαρα του Μιχάλη, χάθηκε η γη κάτω από τα πόδια τους. Έως εκείνη τη στιγμή όλα θα μπορούσαν να είναι μέρος του παιχνιδιού, ακόμη και το ότι ο Μιχάλης είχε γίνει λιώμα – και πιο λιώμα δε γινόταν. Όλη νύχτα ο Τσίου έπινε χωρίς αύριο, ότι έβρισκε μπροστά του, μέχρι που έπεσε ξερός, κυριολεκτικά. Όταν όμως οι άλλοι αντίκρισαν το λευκό του ματιού του και την κόρη βασιλεμένη, ήταν σαν να τους χτύπησε κεραυνός. Η Ηρώ και η Μάνια έπαθαν υστερία, έκλαιγαν, ούρλιαζαν, σπάρραζαν, είχαν φρικάρει τελείως. Ο Άρης έμοιαζε κι αυτός να τα έχει εντελώς χαμένα. Ο κολλητός του ήταν ξαπλωμένος μπροστά του, αναίσθητος. Πώς ήταν δυνατόν; Μονάχα για λίγο τον άφησε μόνο, ανάμεσα στις απογευματινές μπίρες που έπιναν στο σπίτι του Μιχάλη και τη συνάντηση με τους άλλους στο μπαρ. Ήταν μαζί από το μεσημέρι, όταν είχαν πάει στο σχολείο να δουν βαθμούς.

Τώρα τι κάνουμε; σκέφτηκε ο Άρης προσπαθώντας να βάλει τάξη στο φλεγόμενο κουβάρι που είχε μέσα στο κεφάλι του. Εγώ είμαι ακόμη σουρωμένος και όλα αυτά δε συμβαίνουν στ' αλήθεια; Ή επειδή ο Τσίου ταβλιάστηκε, εγώ ξενέρωσα απότομα από το σοκ; Αν ισχύει το δεύτερο, τότε... τότε... «Μαλάκες, τον Μιχάλη! Τον χάνουμε! Κάντε κάτι που να πάρει ο διάολος! Κάντε κάτι, για τ' όνομα του Θεού! Το παιδί... Ψηλέ, ξύπνα τον, γαμώτο! Ξύπνα τον, ρε, μην τον αφήνεις!»

Αλλά ο Μιχάλης δεν αντιδρούσε. Ακόμη και ο Ψηλός, που είχε πέσει πάνω του, τα χρειάστηκε. Κι αυτό τους διέλυσε, γιατί ο Ψηλός ήταν ο μόνος που ήξερε τι να κάνει, όλοι από αυτόν περίμεναν να αναστήσει τον Μιχάλη. Του φώναξε. Τον χαστούκισε στο πρόσωπο, ήπια στην αρχή, όλο και πιο άγρια, πιο απελπισμένα όσο εκείνος παρέμενε πιο αναισθητός και από πτώμα. Ο Ψηλός ήξερε ότι η ζωή του Μιχάλη ήταν στα δικά του χέρια. Μόνο αυτός μπορούσε να τον σώσει, οι άλλοι ήταν υπερβολικά μικροί και άμαθοι για να σταματήσουν την κατρακύλα του φίλου τους στο κώμα – ποιος ξέρει; ακόμη και στον θάνατο. Ο Ψηλός ήξερε επίσης ότι εκείνη τη στιγμή ήταν ο μόνος που μπορούσε να καταλάβει το μεθύσι του Μιχάλη. Ο Ψηλός ήταν ο μόνος που καταλάβαινε –και το συνειδητοποίησε αυτό μέσα στην αγωνία του μην του πεθάνει στα χέρια– τι σήμαινε το μεθύσι του Μιχάλη, ποιο ήταν το μήνυμα που έστελνε και σε ποιον. *Εμένα θέλει να τιμωρήσει. Εμένα εκδικείται*, σκέφτηκε ο Ψηλός. Και όρμησε με ακόμη περισσότερη φούρια να τραβήξει τον Μιχάλη πίσω στη ζωή.

Ο Μιχάλης διέφερε. Από ποιον διέφερε; «Από όλους» θα απαντούσε ο ίδιος – εάν τολμούσε κάποιος να τον ρωτήσει κάτι τόσο βαθύ και προσωπικό. Το επίμονο, διαπεραστικό του βλέμμα αποθάρρυνε τέτοιου είδους απόπειρες διείσδυσης στον εσωτερικό του κόσμο. Ίσως να ήταν η ακόμη πιο διαπεραστική του ευστροφία που λειτουργούσε σαν τάφρος γύρω από το αόρατο κάστρο του και αναχαίτιζε τους επίδοξους εισβολείς. Όλους εκείνους που τον έβλεπαν σαν αίνιγμα. Σαν έναν γρίφο που, ακριβώς και μόνο επειδή ήταν γρίφος, αποτελούσε πρόκληση. Και μάλλον αυτό ήταν το χαρακτηριστικό του Μιχάλη: ερέθιζε την περιέργεια, γοήτευε – αλλά χωρίς να είναι γοητευτικός. Εάν εξαιρέσεις μια αύρα

του τύπου «κάτι τρέχει μ' αυτόν» που τον περιέβαλλε, ο Τσίου ήταν ένας συνηθισμένος άχρωμος μεγαλοέφηβος, τουλάχιστον εξωτερικά. Μεσαίου αναστήματος (λίαν επιεικώς), χωρίς κάποιο ασυνήθιστο χαρακτηριστικό, όμορφο ή άσχημο, δίχως μια ιδιαιτερότητα που να μαγνητίζει την προσοχή των γύρω του. Γενικά μικροκαμωμένος και κάπως θαμπός. Θαμπός – εκτός από αυτό το βλέμμα, το πώς κάρφωνε τον απέναντί του με ειρωνεία, με θράσος και με μια αθωότητα ταυτόχρονα.

Το παράδοξο με τον Μιχάλη, θα μπορούσε να πει κανείς, ήταν ότι δεν έπασχε από το σύνδρομο του «αταίριαστου». Αντιθέτως. Ήταν χαλαρός με αυτό που θεωρούσε ξεχωριστό χάρισμά του, δηλαδή το να καταλαβαίνει περισσότερα, πιο γρήγορα, πιο βαθιά από τους γύρω του – ιδιαίτερα σε σύγκριση με τους συνομηλίκους του. Βίωνε μέσα του την έπαρση του τύπου που είναι πολύ πιο μπροστά από την ηλικία του.

Όμως, είχε επιλέξει να κρύβεται. Να παριστάνει το καλό παιδί, τον ανώτερο, τον ψύχραιμο. Να υπονοεί με κάθε τρόπο και με όλη του τη συμπεριφορά ότι είναι πιο ώριμος, πιο μεγάλος και πιο σοφός από τα δεκαοχτώ του (κι αυτά σκάρτα) χρόνια. Βέβαια, δεν παρέλειπε να εκρήγνυται πού και πού, για να επιβεβαιώσει ότι είναι και άντρας και υπεύθυνος για τους άλλους. Υπήρχε και μέτρο για το πόσο εξοργισμένος ήταν, αναλόγως με το πού έκοβε τη βρισιά που είχε γίνει σήμα κατατεθέν του: αν άκουγες «γαμώ τη...» ήταν σχεδόν ήρεμος· από το «γαμώ την κοι...» και έως το ολοκληρωμένο «γαμώ την κοινωνία μου μέσα!» υπήρχαν όλα τα στάδια της εξαλλοσύνης.

Μέσα σε αυτό το ρολάκι περνούσε τις ημέρες του, πίσω από τη μάσκα του Τσίου συναναστρεφόταν τους άλλους. Έκανε πάντα ακριβώς ό,τι πίστευε πως περίμεναν οι άλλοι

από εκείνον. Και μόνο πού και πού, στα μουλωχτά και αθόρυβα, τοποθετούσε νάρκες σαρκασμού: με ένα πονηρό χαμόγελο, με ένα διαφορούμενο σχόλιο, με μια φαρμακερά ειρωνική ατάκα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η συμπεριφορά του την ημέρα που είχαν βγει οι βαθμοί, στις απολυτήριες εξετάσεις. Η Ηρώ μόνο που δεν έκλαιγε από τη χαρά της όταν είδε τον Μιχάλη στο προαύλιο και έτρεξε να πέσει στην αγκαλιά του πανηγυρίζοντας. Όχι όμως για τον εαυτό της, όχι για τους δικούς της βαθμούς που μόλις είχε δει τοιχοκολλημένους στην είσοδο του λυκείου. Η Ηρώ πετούσε από ευτυχία επειδή ο Μάνος είχε περάσει – μάλλον δεν είχε μείνει για άλλη μία φορά στην περιπετειώδη καριέρα του ως μαθητή.

«Δεν το πιστεύω» έλεγε και ξανάλεγε στην κολλητή της τη Μάνια, μπροστά στους καταλόγους με τα αποτελέσματα. «Έσπασε η γκίνια. Πέρασε ο Ψηλός! Δεν το πιστεύω. Τα πέρασε όλα». Και ξανά τα ίδια έλεγε η Ηρώ στον Μιχάλη, σαν να είχε σκαλώσει το μυαλό της.

«Έλα... αλήθεια; Πέρασε ο Ψηλός; Όστε γίνονται ακόμη θαύματα;» είπε ο Μιχάλης στην Ηρώ ενώ την κρατούσε στην αγκαλιά του – και προσπαθούσε να δείχνει άνετος έτσι που την είχε κολλημένη πάνω του. Όπως και να 'χει, φίλοι ξεφίλοι, ήταν σκληρή δοκιμασία να τρίβεται πάνω σου μία από τις ωραιότερες κοπέλες του σχολείου.

«Κι όμως. Πέρασε σε όλα τα μαθήματα. Δεν πίστευα στα μάτια μου» – τον χαβά της η Ηρώ. «Το διάβασα εκατό φορές: “Έμμανουήλ Παναγιωτόπουλος”. Το όνομα του Ψηλού και δίπλα όλοι οι βαθμοί του, πάνω από τη βάση. Πολύ πάνω κιόλας».

Ο Μιχάλης προσπάθησε να της θυμίσει ότι υπήρχαν κι άλλοι στον πλανήτη – ή έστω σε εκείνο το σχολείο της Πά-

τρας. Όπως η ίδια, ας πούμε. Όταν τη ρώτησε για τους δικούς της βαθμούς, η Ηρώ τού απάντησε, με ύφος που απέκλειε οποιαδήποτε έκπληξη, ότι τα είχε πάει καλά. Όχι όμως τόσο καλά όσο εκείνος. Κι όταν ο Μιχάλης ξεκίνησε για αυτοψία στους πίνακες με τα αποτελέσματα, η Ηρώ τον έκοψε: «Μην κουράζεσαι, σου λέω εγώ και τους δικούς σου βαθμούς: τρία δεκαοχτάρια, δύο δεκαεννιάρια, ένα δεκάξι κι ένα είκοσι».

Ο Μιχάλης συνεχάρη τον εαυτό του και, όταν τον αγκάλιασε ξανά η Ηρώ, ένιωσε σαν να ανέβαινε σε βάθρο για το δάφνινο στεφάνι και το χρυσό μετάλλιο. Αλλά το ροζ συννεφάκι διαλύθηκε στο επόμενο δευτερόλεπτο, όταν εκείνη υποτροπίασε ξανά στο κόλλημά της:

«Τσίου, δεν ξέρεις πόσο χαίρομαι για τον Ψηλό. Δες πώς χτυπάει η καρδιά μου, πάει να σπάσει».

Ο αυτοέλεγχος του Μιχάλη έκανε «τσίου» και πέταξε μακριά, αφήνοντάς τον, κατακόκκινο, να κοιτάζει το δεξί του χέρι. Αυτό που πήρε, εντελώς αυθόρμητα, η Ηρώ και το έβαλε πάνω στο αριστερό της στήθος. Η καρδιά της; Και για τη δική του καρδιά που πήγαινε με τριακόσιους παλμούς το λεπτό τι θα γινόταν;

Η Ηρώ ήταν όμως αλλού. Κάτι κανόνισε από μακριά με τη Μάνια και έφυγε τρέχοντας προς την κεντρική πύλη του σχολείου. Πριν φύγει όμως, έπεσε για άλλη μία φορά στην αγκαλιά του Μιχάλη και του ψιθύρισε στ' αυτί: «Είσαι ο Τσίου, ο δικός μου ο Τσίου, και σ' αγαπάω».

Φεύγοντας, η Ηρώ πήρε το βλέμμα του Μιχάλη μαζί της, μέχρι που χάθηκε. Εκείνος έμεινε αναστατωμένος, αμήχανος. Κοίταζε τα ρούχα του, σαν να μην αναγνώριζε τον εαυτό του. Σαν να μη θυμόταν γιατί είχε διαλέξει εκείνη τη συγκεκρι-

κριμένη ημέρα να ντυθεί λίγο καλύτερα από ό,τι συνήθιζε. Ούτως ή άλλως ήταν κοκέτης, πάντα στην πένα. Αλλά πηγαίνοντας για τα αποτελέσματα, είχε βάλει τα καλύτερα καλά του.

Μπήκε στο σχολείο μηχανικά, για να δει τους βαθμούς με τα μάτια του. Ήταν ακριβώς όπως του τα είχε πει η Ηρώ. Βγαίνοντας όμως ξανά στο προαύλιο, ο Μιχάλης είδε σε μια γωνία καμιά δεκαριά συμμαθητές του να έχουν μαζευτεί σε κύκλο και να φωνάζουν. Υπήρχε μια ασυνήθιστη ένταση. Πλησίασε. Έσπρωξε, άνοιξε δρόμο ανάμεσα στα παιδιά ρωτώντας: «Τι έγινε, ρε;». Μέχρι να του απαντήσει κάποιος, είχε κιόλας φτάσει στο κέντρο του κύκλου. Ήταν ένα κορίτσι λιπόθυμο. Κάποιος προσπαθούσε να το σηκώσει από τις μασχάλες, ένας άλλος προσφέρθηκε να βοηθήσει. Στα πρώτα νευρικά σκαμπίλια το κορίτσι άνοιξε τα μάτια του.

«Αθηνά, είσαι καλά;» ρώτησε το αγόρι που την κρατούσε.

«Ανοίχτε, ρε παιδιά, να πάρει αέρα...»

«Λίγο νερό, ας φέρει κάποιος λίγο νερό...»

«Αθηνούλα, τι έπαθες; Λιποθύμησες. Σε πείραξε η ζέστη; Τι έχεις;» ρωτούσε ένα από τα αγόρια που είχαν σκύψει πάνω της.

«Τίποτα δεν έχω. Μια χαρά είμαι. Μάλλον απ' τη ζέστη...» είπε, ζαβλακωμένη ακόμη, η Αθηνά.

«Αθηνά! Είδες τα εικασάρια σου και έπεσες ξερή;» την πείραξε ο Μιχάλης.

Εκείνη χαμογέλασε κουρασμένα, δεν είχε κουράγιο να παίξει το παιχνίδι του Τσίου. Όταν της είπε ότι θα την πάει σπίτι της, η Αθηνά απλώς αφέθηκε, χωρίς να πει ούτε ναι ούτε όχι.

Επιτόπου κατέφθασε ο Άρης. Ρώτησε τον κολλητό του τι συνέβη στην Αθηνά.

«Τίποτα, μωρέ. Θα ξαπλώσει και θα 'ναι μια χαρά. Έλα να την πάμε στο σπίτι της. Έχεις έρθει με το βεσπάκι;» είπε ο Μιχάλης.

Πήραν την Αθηνά μισοσηκωτή, την έβαλαν ανάμεσά τους στο σκούτερ του Άρη και έτσι, ένα τρικάβαλο σάντουιτς με το κορίτσι στη μέση, έφυγαν από το σχολείο.

Το σπίτι της Αθηνάς δεν ήταν μακριά, κανείς όμως από τους συμμαθητές της δεν πλησίαζε. Ακόμη και οι δύο ιππότες με το σκούτερ έγιναν καπνός μόλις άφησαν τη φίλη τους στην είσοδο.

«Τηλέφωνο, πάρε τηλέφωνο μετά, ε;» φώναξε ο Άρης καθώς άνοιγε το γκαζί στο σκουτεράκι.

Η Αθηνά είχε συνηθίσει πια, δεν της έκανε εντύπωση που οι φίλοι της δεν τολμούσαν να περάσουν το κατώφλι του σπιτιού της.

«Γιατί μόνο δεκαοχτώ στην Έκθεση; Τι συνέβη;» – αυτό ήταν όλο κι όλο που είχε να πει ο πατέρας της, ένας αγέλαστος, μονόχοντος τύπος που περνούσε όλη την ημέρα στο γραφείο του. Διάβαζε, έγραφε και έκανε σχέδια επί χάρτου για το μέλλον των παιδιών του. Δηλαδή της Αθηνάς. Γιατί με το μεγάλο του παιδί, τον Βασίλη, είχε κάτι λιγότερο από διπλωματικές σχέσεις. «Αθηνά, σε ρωτάω: Γιατί σου έβαλε μόνο δεκαοχτώ ο καθηγητής; Τι συνέβη;» επανέλαβε την ερώτησή του.

Η Αθηνά δεν απάντησε. Ήταν εξαντλημένη. Και μόνο το να ανοίξει τη συρόμενη πόρτα που χώριζε το σαλόνι από το γραφείο του πατέρα της ήταν σχεδόν πάνω από τις δυνάμεις της. Έπρεπε όμως να δώσει αναφορά. Όταν εκείνος τη ρώτησε τι έγινε με τους βαθμούς, η Αθηνά, εντελώς βαριεστημένα, χωρίς καν να τον κοιτάζει, αράδιασε τον έλεγχο επιδόσεων: «Αρχαία 20, Λατινικά 20, Έκθεση 18, Ιστορία, Φιλοσο-

φία, Θρησκευτικά, Νέα Ελληνικά 20». Το ότι στο τέλος της αναφοράς η Αθηνά πρόσθεσε τις φράσεις «δε νιώθω καλά», «πάω να ξαπλώσω» δεν έκανε καμία διαφορά για τον πατέρα της. Σαν να μην άκουσε τίποτα, εκείνος ακάθεκτος συνέχισε να ρωτάει: «Γιατί αυτό το δεκαοχτώ στην Έκθεση;».

Η Αθηνά έκλεισε την πόρτα του δωματίου της και επιτέλους έμεινε μόνη, μετά από αρκετές ώρες – και μία λιποθυμία. Δεν ήταν η πρώτη φορά που ένιωθε αδιαθεσία, αυτή η φορά όμως διέφερε. Και γι' αυτό, ίσως υποσυνείδητα, ήθελε να μείνει μόνη. Αλλά η ανακούφισή της, μόλις επιτέλους έκλεισε πίσω της την πόρτα και ξάπλωσε, διαλύθηκε. Στο δωμάτιο μπήκε ο Βασίλης, ο Φαντάρος όπως τον έλεγε η παρέα το τελευταίο διάστημα. Τη ρώτησε τι έγινε, τι έχει.

«Τίποτα» απάντησε η Αθηνά κοφτά και απότομα.

«Πώς τίποτα;»

«Όχου, μωρέ, σ' έπιασε ο πόνος για το τι κάνω. Παράτα με».

«Εγώ φταίω που νοιάζομαι. Θέλεις κάτι να σου φέρω;»

«Όχι, ρε παιδάκι μου. Φύγε και κλείσε την πόρτα. Μόνο να κοιμηθώ θέλω. Μπορώ να ηρεμήσω λίγο εδώ μέσα; Μου το επιτρέπετε;»

Ο Φαντάρος όμως επέμενε. Πλησίασε την Αθηνά και τη ρώτησε ξανά τι έχει, αν έγινε τίποτα. Η όψη της δεν του άρεσε. Τον γέμιζε ανησυχία.

«Τίποτα δεν έγινε» επανέλαβε εκείνη.

«Ρε Αθηνά, θα μου πεις τι τρέχει; Αφού σε βλέπω, είσαι χάλια. Κάτασπρη σαν το πανί». Το μυαλό του Φαντάρου πήγε στους βαθμούς. Ρώτησε την Αθηνά αν τους είχε πάρει.

«Ναι, τους πήρα. Μην αρχίζεις τώρα κι εσύ την ανάκριση για τους βαθμούς. Έδωσα αναφορά στον μπαμπά, δεν αντέχω να κάνω αυτή την κουβέντα και μαζί σου. Μπορείς να με αφήσεις να κοιμηθώ τώρα;»

Εκείνος ρώτησε πότε να την ξυπνήσει.

«Ποτέ» του πέταξε η Αθηνά και του γύρισε την πλάτη. Όταν όμως βεβαιώθηκε ότι ο Βασίλης, προσβεβλημένος και εκνευρισμένος, είχε απομακρυνθεί, σήκωσε το ακουστικό του τηλεφώνου και σχημάτισε έναν αριθμό στο καντράν. Μόλις από την άλλη άκρη της γραμμής ακούστηκε μια γυναικεία φωνή, η Αθηνά κατέβασε αμέσως το ακουστικό, χωρίς να μιλήσει. Παρά τη ζέστη, κουκουλώθηκε με ένα εμπριμέ σεντόνι. Κι έμεινε εκεί, κουλουριασμένη στο κρεβάτι της, ίδια με έμβρυο.

Στο μεταξύ ο Βασίλης αναζήτησε την υπόλοιπη οικογένειά του μέσα στο σπίτι, όπου επικρατούσε απόλυτη σιγή, σαν να είχε σημάνει το σιωπητήριο σε στρατώνα. Ο Φαντάρος δε διαισθάνθηκε την παρουσία της μητέρας του, η Αθηνά τον είχε πετάξει έξω από το δωμάτιό της, οπότε είχε απομείνει ο πατέρας. Ο Βασίλης άνοιξε διστακτικά, αλλά χωρίς να χτυπήσει προηγουμένως, την πόρτα του γραφείου. Ο μπαμπάς του ήταν εκεί, χαμένος μέσα σε στοίβες από χαρτιά και βιβλία, απορροφημένος στο διάβασμά του. Ο Βασίλης είπε «γεια», ο πατέρας απλώς έγνεψε το δικό του «γεια», μισοσηκώνοντας, κάπως ενοχλημένος, τα μάτια του από ότι διάβαζε.

«Τι έχει η Αθηνά;» αποπειράθηκε ο Φαντάρος να ανοίξει μια υποτυπώδη συζήτηση με τον πατέρα του. Εκείνος όμως μούγκρισε κάτι ακατάληπτο. Μάλλον είπε μια πρόταση χωρίς ρήμα, υποκείμενο, αντικείμενο και κάμποσες άλλες λέξεις που, εάν ακούγονταν, θα πρόδιδαν το πόσο σιχαινόταν ο πατέρας τον γιο του. «Μάλιστα» μουρμούρισε ο Φαντάρος και άφησε τον μπαμπά του να βυθιστεί ξανά στον χάρτινο βάλτο του.

* * *

Φεύγοντας από το σχολείο, η Ηρώ πήγε στο σπίτι του Ψηλού. Έμεινε μαζί με τη μητέρα του σε ένα τριάρι, στον τρίτο όροφο μιας παλιάς πολυκατοικίας. Η κυρα-Βάσω, η μαμά του Ψηλού, προς στιγμήν ανησύχησε έτσι όπως χτυπούσε το κουδούνι η Ηρώ. Της άνοιξε όσο πιο γρήγορα μπορούσε, αμέσως μόλις άκουσε τη φωνή της από το θυροτηλέφωνο. Είχε μια έντονη καρτερικότητα η Βάσω Παναγιωτοπούλου, το πρόσωπό της είχε πάντα μια γλυκιά έκφραση κατανόησης, σαν να έλεγε «έχουμε περάσει και χειρότερα, όλα καλά θα πάνε». Σαν να έγγραφε στο κούτελο, στα μάτια και στις λεπτές ρυτίδες γύρω από τα χείλη όλη της την ιστορία. Και κυρίως το πώς, σαν μικρομάνα που ήταν τότε, μεγάλωσε τον μοναχογιό της. Ίσως επειδή η ζωή της δεν ήταν καθόλου εύκολη, υποσυνείδητα έλεγε στον εαυτό της διαρκώς να κρατά δυνάμεις, σαν να περίμενε ακόμη μεγαλύτερες δυσκολίες. Μελαγχρινή, μια καλοστεκούμενη σαρανταπεντάρα, γεροδεμένη, στο στιλ των γυναικών που γυμνάζονταν όλη μέρα με το νοικοκυριό. Η Ηρώ τη συμπαθούσε πολύ την κυρα-Βάσω. Και ήξερε ότι η μητέρα του Ψηλού τη συμπαθούσε κι εκείνη επίσης.

«Είναι μέσα ο Μάνος;» ρώτησε η Ηρώ λαχανιασμένη, ξαναμμένη από ενθουσιασμό και τρεχάλα.

Η Βάσω έγνεψε αρνητικά, αλλά προς μεγάλη της έκπληξη η Ηρώ άπλωσε το χέρι της για χειραψία. Της έδινε συγχαρητήρια, αλλά για ποιο πράγμα; Η Βάσω σάστισε, πριν προλάβει να ρωτήσει όμως προς τι τα συχαρίκια, η Ηρώ ανακοίνωσε με ύφος θριαμβευτικό: «Συγχαρητήρια, κυρία Βάσω. Ο Μάνος πέρασε σε όλα τα μαθήματα. Μόλις τώρα είδα τους βαθμούς του. Ήρθα κατευθείαν από το σχολείο».

«Αχ, Ηρώ μου, μπράβο. Χίλια μπράβο» είπε η Βάσω και

έσφιξε στην αγκαλιά της τον άγγελο των καλώνμαντάτων. Τα μάτια της ήταν υγρά, είχε συγκινηθεί.

«Τι μπράβο, κυρα-Βάσω; Σ' εμένα; Μπράβο στον γιο σας».

«Μπράβο για τα καλά νέα που μου έφερες εσύ, Ηρώ. Δεν ξέρεις τι δώρο μου κάνεις σήμερα».

«Άμα θέλει ο Ψηλός, όλα τα καταφέρνει. Εγώ πάντα το λέω».

«Ναι, βρε παιδάκι μου, κι εγώ το πιστεύω. Αλλά πώς έγινα αυτό το θαύμα και τα πέρασε όλα; Βιβλίο δεν άνοιξε...»

Η Ηρώ δεν έκρυβε την ανυπομονησία της να μιλήσει στον ίδιο. Ωστόσο, η μητέρα του δεν ήξερε καν πού ήταν ο Ψηλός. Φαίνεται πως μάλλον ήθελε το κατόρθωμά του να μιλάει για εκείνον, αφήνοντας τους άλλους να αναρωτιούνται. Η κυρα-Βάσω απλώς επιβεβαίωσε στην Ηρώ ότι ο Μάνος δεν έδινε δεκάρα για εξετάσεις και αποτελέσματα. Το κορίτσι έκανε να φύγει. Χαιρέτησε τη Βάσω και ξεκίνησε για τις σκάλες, έτοιμη να πάρει τους δρόμους, να ψάξει τον Ψηλό. Αλλά ξαναγύρισε. Και φώναξε: «Α, και χρόνια πολλά. Να τον χαίρεστε. Δύο φορές σήμερα...».

Η Βάσω και η Ηρώ αγκαλιάστηκαν ξανά και φιλήθηκαν σταυρωτά. Ο Μάνος, ο Ψηλός, είχε γενέθλια. Και είχε τουλάχιστον δύο γυναίκες να αναρωτιούνται πού έβοσκε ενώ υπήρχαν δύο σπουδαίοι λόγοι για να γιορτάζει. Ο πρώτος ήταν η αναπόφευκτη επέτειος των γενεθλίων του. Έκλεινε τα είκοσι ένα, αλλά, έστω και κάπως καθυστερημένα, έπρεπε να γιορτάζει το δεύτερο μεγάλο γεγονός της ημέρας, την επιτυχία του στις απολυτήριες εξετάσεις της Γ' Λυκείου.

Με την αίσθηση ότι έκανε ευτυχισμένη την κυρα-Βάσω, η Ηρώ έφυγε από το σπίτι του Ψηλού αναζητώντας τον. Σκέ-

φτηκε να γυρίσει τα γνωστά στέκια, ξεκινώντας από το μεγάλο καφενείο. Εκείνο το παλιό, κλασικό καφενείο, την «παππουδερί», που για κάποιο ακατανόητο λόγο προτιμούσε ο Ψηλός. Πράγματι, η Ηρώ τον εντόπισε με την πρώτη. Είδε απέξω τη μηχανή του, μια κόκκινη διακοσοπενηντάρα Χόντα εντούρο. Αμέσως μετά διέκρινε και τη φιγούρα του Ψηλού, κοιτάζοντας πίσω από τις αντανακλάσεις και μέσα από τις τζαμαρίες. Έπαιζε τάβλι με τον κολλητό του τον Φαντάρο, τον αδελφό της Αθηνάς.

Μόλις ένωσε την ορμή της Ηρώς και την παρουσία της αποπάνω του, ο Ψηλός γύρισε και την κοίταξε. Η κίνησή του είχε κάτι «ντε λα μαγκέν ντε Βοτανίκ», όχι όμως περιφρονητικό. Όπως και να 'χει, δεν κράτησε το βλέμμα του περισσότερο από μερικά δευτερόλεπτα πάνω στο κορίτσι. Συνέχισε το τάβλι του. Και μόνο αφού έριξε τη ζαριά τής είπε: «Καλώς την». Εκείνη έσκυψε και τον φίλησε στο μάγουλο.

«Φαντάρε, τι κάνεις;» ρώτησε η Ηρώ τον Βασίλη.

«Τι να κάνω, Ηρώ μου; Χάνω, να τι κάνω. Έχω μπλέξει με τον μεγαλύτερο κωλόφαρδο του νομού Αχαΐας. Μην πω της Πελοποννήσου».

«Άμα δε χάσεις εσύ, πώς θα κερδίσω εγώ;» πέταξε ο Μάνος ενώ η Ηρώ τον είχε αγκαλιάσει και τον φίλησε ξανά, αυτή τη φορά στον σβέρο. «Προς τι οι χαρούλες; Τι πάθαμε; Τι; Μη μου πεις ότι έγινε αυτό που νομίζω. Έλα, δεν το πιστεύω».

«Αποφοίτησες, ρε;» ρώτησε ο Βασίλης σε τόνο που πρόδιε ταυτόχρονα χαρά, έκπληξη και μια ιδέα ζήλιας.

Η Ηρώ τού έγνεψε ένα περιχαρές «ναι» και ο Φαντάρος αναφώνησε: «Ε, όχι! Αυτά δε γίνονται!» – και έκλεισε απότομα το τάβλι, δήτην φουρκισμένος.

«Ρε, αφού μόνος σου το είπες. Είμαι κωλόφαρδος εγώ. Φίλε, βάλ' το καλά στο μυαλό σου: Η τύχη είναι με το μέρος μου. Ηρώ, σοβαρά τώρα, αποφοίτησα απ' το λύκειο; Δε με δουλεύεις...»

Αντί απάντησης, η Ηρώ αγκάλιασε τον Ψηλό, πήρε το χέρι του και το ακούμπησε στο στήθος της. Ακριβώς όπως είχε κάνει πριν από λίγο με τον Μιχάλη.

«Νιώθεις την καρδιά μου; Πάει να σπάσει!».

Ο Ψηλός όμως, πιστός στον ρόλο του άγαρμπου αρσενικού, χούφτωσε το στήθος του κοριτσιού. Και η Ηρώ βέβαια του ανταπέδωσε αυθόρμητα την απρέπεια με μια ξεγυρισμένη σφαλιάρα.

«Πάμε ένα τελευταίο; “του απόφοιτου”;» είπε ο Ψηλός στον Φαντάρo καθώς άνοιξε και πάλι το τάβλι, φυσικά αγνοώντας επιδεικτικά την Ηρώ, που είχε ήδη αρχίσει να γκρινιάζει. «Κάτσε, δε θα μας πάρει πολύ. Μέσα σε πέντε λεπτά θα του έχω πιάσει τη μάνα» είπε ο Ψηλός, προκαλώντας ταυτόχρονα και την Ηρώ και τον Φαντάρo.

«Όχι, δεν κάθομαι. Φαντάρε, η Αθηνά πού είναι;»

«Ξέρω γω; Στο σπίτι μάλλον. Δεν τα είπατε στο σχολείο;»

Αλλά ο διάλογος αυτός διακόπηκε με το παράγγελμα του Ψηλού: «Παίξε!».

Η Ηρώ, απογοητευμένη και πειραγμένη από την απάθεια του Ψηλού, ανακοίνωσε την αναχώρησή της. «Εσύ δε θα αλλάξεις ποτέ» είπε, περισσότερο στον εαυτό της παρά σε οποιονδήποτε άλλο. Ωστόσο, έδωσε ένα τελευταίο φιλί στον Ψηλό, χαιρέτησε τον Βασίλη και έφυγε.

«Άκου “απόφοιτος λυκείου”» μονολόγησε ο Μάνος. Και έστησε μισοχαμογελώντας τα πούλια του.

* * *